

ШЫН

Совет Эвилелияң Коммунистг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

1954
СЕНТЯБРЬ
2
ЧЕТВЕРГ
№ 176 (3113)
ӨРТӨ 20 КОП

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

- Совет Эвилелинде (1 арын).
- Областың ховуларында (1 арын).
- Өөредилге чылынга организаастыг кирген (1 арын).
- Чаа тудуглар немежит турар (1 арын).
- Н. Панин—Национал айтырыг талаам-биле Коммунистг партиязың теориязы болгаш программазы (2 арын).
- А. Бөлек-Баир.—Илгерөөн четпестерниң чылдары (3 арын).
- П. Калинин.—Колхозка дүжүттү үзүлү (3 арын).
- И. Тур.—Инек малды одарлап семиртирлениң дуржулгазы (3 арын).
- П. Амбросов.—Боду чорутуу комбайн-нарның техниктиг ажыгалы (3 арын).
- Редакцияга чагаалар (3 арын).
- Словаккада байырлал (4 арын).
- АКШ-тың Коммунистг партиязының ТЕ-ыңга Швецияның компартиязының телеграммазы (4 арын).
- С. Иванов.—Делегейде боду турар чоруктарың доңчулалы (4 арын).

БҮДҮРҮЛГЕЛЕРНИ КЫШКА ҮЛЕГЕРЛИГ БЕЛЕТКЭЭР

Социалистг индустрияның болгаш көдө ажыл-агыйның моон сонгаар улам күчүгүт хөгүдөзү дээш, партиязың болгаш чыдааткы салганы уруг програм-маны чедипкиниң шиттирелдер дээш совет улус патриотчу көдүрүшү-биле чыгыс эл-сепкилдиг ажылап турар.

Бистиг үлетпүрү болзазыраңгай совет техника-биле улам-на ченселенип, чылды кайы-даа элчеглеринде сезонгү эвес, түргүчү белиң бүдүрүшүгүт докта-мал ажылап, продукция үндүрүлгезиниң темпини ай санында дүргөдөтпүшкөн, өөш шынарын улам экижилдиң турар.

Бистиг үлетпүрүс продукция кылын үндүрүп чоннуң амгы негеделиңиң деңгелиңе холбаштыр улам-на көзүдө, өөш шынарын бедилер дээш демисежир керек. Үлетпүрүгү болгаш транспорттуң ажылдарыңа эл харысчалыгы үе кыштын айлары болуру билдирит. Кыштын соогу болгаш харың улуу таарым-чалыг эвес байдалды түргүчү келир.

Бүдүрүлгезиң ажылдарыңа дүргөдөтпүшкөн болуруңа төлөөдө, кышка бүгү тала-биле хынамчалыг белеткенип, бүдү-ругте бүрүш, шахта болгаш транспорт база тудуу организадиаларың кышкы үеде ажылдарыңа таарымчалыг кылдыр тур-гузар ужураң. Бүдүрүлгезиң чүгө дө-хтер айың-биле белеткенип эвес, өөш-биле кады ажылчыларың чурттага бажын-нарың септелген база кылып, одала, чүг-өт, материал белеткелдерин кыштын бүгү дүргүдө чечир кылдыр курлап алган турары чүгүдө.

Бүдүрүлге черлериниң чамдык уурут-чулары бүдүрүлгезиң белеткенип алдыга чедир эгелейиң турарыңың фактылары көстүп турар. Шагаан-Арың-ның райүлетпүр комбинатының автомаши-наларының гаражы үредик хөвөр, дө-хтериниң септелген кылдыңкан. Туранга райүлетпүр комбинатың дөхтери кы-зы, ону алдың таарымчалыг хөмчө-лөр алдыңаң турар. Комбинат бо чылын дөрт кварталарың капитал септелгезиң кылдыр турган, ону мичага эгелезөөн, нини чурттага бажын база септели-миз. Комбинаттың белеткенип чыл бүрү багай болуп турарыңа бүдүрүлге онал-дазы күтүстинейиң келген. Бо чылдың баштайгы чартында плахын комбинат чүгө 77 хуу күтүскөн, а июльдуң онал-дазын ыракта чедир күтүспезиң. Ша-кыдыг байдалды кайы-даа райүлетпүр комбинаттарың көргүтүп болур.

Кышка белеткел талазы-биле «Тыва адың» трестиниң авторанспорт-чуларың мурнунда харысчалыг соруга тургустуң турар. Олар ажыл-чы суурларже үлетпүрүгү болгаш аш-чечениң башканың, чүгүдө материал-дарың болгаш дерилгелериң чогуру өбүдө чедирген турар ужураң. Трест бо талазы-биле база-ла ченес ажылдап турар.

Кышка багай белеткенип уламдыңан ажылга үзүктелешкениңер, ай азы квар-тал оналдарың чедир күтүспезиң бээр чоруктар болган-на чок таарымч турар. Ол байдалдарың бүдүрүлгезиң чамдык уурутчуларың час эгелезөөн-биле утуп, чылдың эки үзүлгезиң белеткенип албайн, дараазыңың кышкында база катап бер-гелерге таарымч турар. Сооктуң дым-зын, харың улгатканыга холбаштыр төвөшкениң байдалга таарымч чорук-ту болуруңа-биле баш буруңгаар белет-кенип чорудар керек.

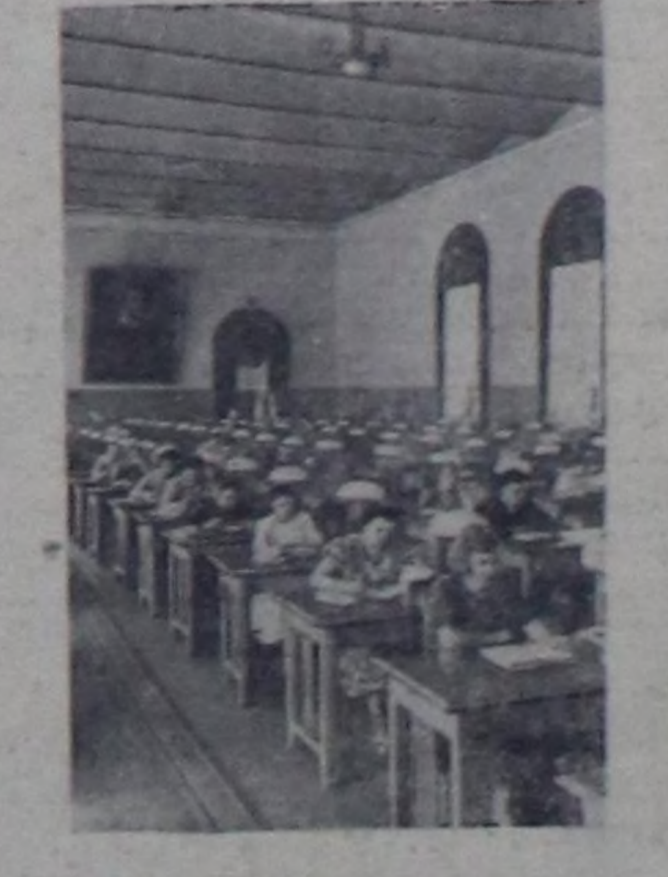
Кур болгаш куруккан черлериниң шиң-гезип алганыга холбаштыр бо чылын областың тарыга шөү муруну чыдар-да ыракта калбарган, а тарызың үнүжү дыка чаагай, дүжүттүң албешкениң ажап азыгыңыңың баштайгы хүнериңде көзүңгө. Бо талазы-биле агадөр-вонуң авторанспорттуң мурнунда харысчалыг соруга тургустуң турар. Таразың сөөртүгезиң графика бөрү-тудуглары туттунган. Электростанция бар.

Канал уунда 90 километр черде Лени-надниң деп сууруңу тудуу эгелез. Иңда 16 ийи квартиралыг бажынармы болгаш беш ниати чурттага черин тудуп турар. Терек хеминиң уунда чамды тудуп турар болгаш электростанциязыңың алаң-да онгары казып, платина тударыңа белеткел ажылдарың чорудуң турар.

Терск-Кумск каналдың тудуунда
МОЗДОК, Терск-Кумскың боду агар сугтарыга каналыңың тудуунда ажыл-дарың фронтуну кааларың турар. Терек хемини эриңде магистрал канал Кума хемге чедир 150 ажыг километр шөйлөр. Ол Монок ховузу таарымч Ставрополь крайының шөүдө челе берген. Механизаторлар 56 километр черин казып турар. Терск-Кумскың каналыңың туду-жыларыңа Ага-Батыр хөөрайың туткан. Иңда чурттага бажынарың өзүп үн-ген, медицина пунктузуңуң, магазиниң

Августуң планын ажыр күтүскөн
Кызыл-Макалгың авторанспорт кон-тораның коллективниң август айың план-ы ортума-биле 180—200 хуу күтүс-күл деп хулаага алган. Алган хулаага ажыл керектен карышпаан. Августа тоңна талазы-биле плах ийи чарты катап азы

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ Сталинград ГЭС-тиң тудуунда

Тамбов, Областың А. С. Пушкин аттыг библиотеказының ном фондузу 260 муң том аштып турар.

Чурукта: уруг номчулга залының. Фото: З. Каваркининиң.

СЭТА-ның пресслишези.

Чурттуң ховуларында

КУРГАН ТЮБЕ (Таджикистан ССР). Таджикистаның дүжүт ажап алымшыкың эгелез муруну талазы районларың бүгү көдө ажыл-агый артеалангың хөвөчү-лери боттарың үзүспезиң-биле хандыры-шаан, эң-не дүжүттүгү дөхтериниң хөвөниң шилиң аң турар.

Уреаниң материалың артылаары-биле хөвөчү артылаар бүгү заводтарга машина-ларын тускайлап берген, үзүспезиң кала-галдар тускай бажынарың туткан.

Улан-Удэ. Бурат-Моолдуг хөй-хөй колхозтары бо чылдың чамында кур болгаш куруккан черлерге чамды чажар культу-раларын тарав. Оларда эки дүжүт үн-ген, —аргыде аңдарыңаң черлерден 3—4 центнер бедик болуп турар. Байкал бол-гаш База кавааларың районларың чамды колхозтарыңа дүжүт 30 центнер чедип турар.

ВИЛЬНОС. Литваның бүгү районларында дүжүт ажап алымшыкың-биле кады кү-зүң чажар культураларың тарылгазы каалбарган.

Күзүң чажың тарым культураларың эңир чылгызыңа көрдө бо күзүң хана-караттар болгаш кызың огуругу ар-галың бөдүн чарты катап хөйү тарым. 30 муң гектар күзүң чажың тарым культураларың кавер тарып турган чер-лерге тарым.

(СЭТА).

ВОЛЖСКИЙ (Сталинград область). Сталинград ГЭС-тиң тудуунуң дуайында чырың хүнүңдү бээр август 31-де дөрт чыл болган.

Бедир үениң гидростанциязың тудуу шөү он-он дөргөчү километр черлерге чыгылган. Заводтарың болгаш дуаалаар бүдүрүлгелериң коруустары туттунган, чыдагыг болгаш демір оруктар салды-ган, тудуужулар чурттаан ажылчың хо-райжыгаштар ийде өзүп үнгөн.

СЭТА-ның корреспондентиң-биле бесе-даныңа Сталинград ГЭС-тиң тудуунуң начальниги эш Логвиновтуң амытканы болза:

— Гидробедирниң тудуу эгелезинең бээр улуг ажыл чорутунган. Волга хө-мин уунуң салайы ариндең ырак черде

Индий литератураны ССРЭ-де парлап үндүрүп турары

Бүгү-өвилелиң ном палатаның сеп-мелдериниң өзүгү артыга, совет эри-чагыгарың чыдарыңың дүргүдө чыл чыл авторыңың 96 номнары ССРЭ-де чылдарла үнгөн. Күрүңиң чечен чогаал номнары үндүрүп чери индий тоожуларың чымыдың бүдүрүлгезе дүжүдөгөн. Ол ном каасталганы болгаш хөй тиражыг үнер. Тайбының делегей шапталыңың лауреаты сурагыг чогаалчы Муль Радж Авангитиң келир чымың 50 хэр хармаары-биле холбаштыр он шил-дик чогаалдарың бир тоңуг кылдыр пар-

лап үндүр. Прем Чандың «Бурган өр-гүч инек» деп номун очулуруң турар. Күрүңиң чечен чогаал үндүрүп чери делегейде аңдарың сурагыгаш шүлүкү болгаш чогаалчы Рабиндранг Торогун чогаалдарың келир үеде бир тоңуг кыл-дыр үндүрүп деп турар. Индий чогаалчы-ларың расказтарың чымыдың, а ол ышкың өрте бургуң Индияның эң улуг дөң шүлүкчү Каллидасың «Шакунта-ла» деп нииниң үндүрүниң база көрүп турар.

(СЭТА).

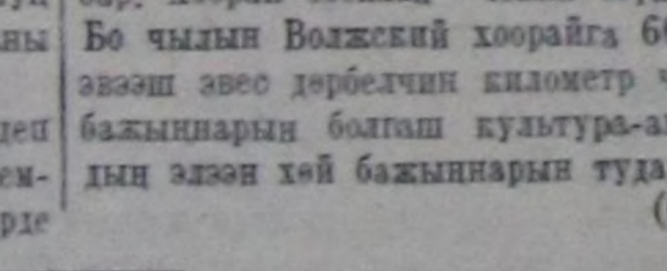
Москва. Гитлержи Германияның болгаш империалистг Японияга ууру (1941—1945 чылдарда) тулачушкуннага алдарың тылгеле-биле менчеге-жигитиң Совет Армияның келектериниң дайыңы туктары Совет Армияның Топ музейинде кадалганың чыдар.

Чурукта: Совет Армияның Топ музейиниң Тук залы. СЭТА-ның пресслишези.

дайгачыкы улуг хооргал кылдыңган. Ий-да ам кол ажылдар чоруп турар. Чоокку хүнерде ГЭС-тиң бажыңың байыраг салымшыкы болур. Туугу шөүң сугдан бедик мондактар-биле камтаан, олар-ның узун дурту алды километр чедип турар.

Ахтубаның бедик эриңиң ховуунда Волжский деп чаа хөөрай өзүп үнгөн. Ийде чүс-чүс чурттага бажыңнары, клубтар, школар, эмнегелер, уругтар салгары, он-он магазинер, столовалар бар. Хоорай соккад чокка өзүп турар. Бо чымың Волжский хоорайга 60 муңдан азың эвес дөргөчү километр чурттага бажыңнарың болгаш культура-амыдырал-дың азың хөй бажыңнарың тудар.

(СЭТА).

Днепропетровск область. Днепропетровск районунуң Ульянов аттыг колхозунда тарва ажап алымшыкың болгаш тарва дуаалага-биле чөргөштер күзүң тарым черин көрүтүп белеткенип турар.

Чурукта: Ульянов аттыг колхозта күзүң тарым культуралар тарым черин аңдарыңгаң.

Фото: С. Вильманның. СЭТА-ның пресслишези.

Н. А. Щорска тураскаал кылдыр

ЧЕРНИГОВ. Август 30-де хамааты дай-ыңың мадыры Н. А. Щорстүң өлгөн хү-нүңдө бээр 35 чыл болган. Областың ажылчы чоннары боттары-биле чыгыс-чер чуртту мадырыңың тураскаалың мын-дың-биле булап демелгез. Щорс дуга-йында декчаларың, беседаларың чоруду-п, делегелериң, шапталың чоручулар биле ужурашканыңарың кылган.

Щорстүң ады-биле холбаалыг черлер, областа дыка хөй. Черниговтуң хоорай-ларын болгаш суурларын таварты Готун-ның болгаш Тарашаныңиң полкларыңың Бевече оруу эрген. Полкомучу Щорстүң төрөөн чуртуңа аңа тураскаал болгаш музей тургустунган.

Музейниң материалдары Щорстүң дайы-чы полкларыңың, Ленин-биле ужурашканың дугайың, Ала-чурттуң Улуг дайы-ныңың чылдарында Щорсчү дивизионың эрес-мадырың чоруктарыңың дугайыңа чугаалап турар. Чоокта чаа ийде «Щор-стүң төрөөн чурту бөгүн» деп делегейе азыттыңган. Ол делегейе Щорс районун экономайзыңың болгаш культураның өзүдөни көрүңүдөдирни турар.

(СЭТА).

Областың ховуларында

Баштайгы тарааны күрүңе

КЫЗЫЛ-МАКАЛЫК (Телефон-биле). Адыгыда «Комсомол 30 чылы» колхоз дүжүт ажап алымың болгаш күрүңе-лериңа дуажарыңың талазы-биле районда мурунакы болуп турар. Ажап алым-шыкында 60 ажыг колхозчулар, 3 боду чор-туп комбайнар, автомашина болгаш тергелериң 7 азытар ажылдап турар. Август 29-ка чедир колхоз 60 ажыг гектар арбайны кестирип, өң гектар бүрүзү-дөн ортума-биле 30 центнер дүжүттү ал-ган.

МТС-тиң комбайнерү эш Хуралбай август 29-ка чедир колхозтуң 50 гектар азыг арбайны кестирип, га бүрүздөң

СЭТА-БСМ (Телефон-биле). Сүт-Хал районунуң Кызыл-Тайгада Сталин аттыг көдө ажыл-агый артеалангы (Артаган эш Мете) колхозчу тармажылары дүжүт ажап алымшыкыңың болгаш күрүңе-лериңа дуажарыңың темпини улам дүргө-дөдүп турарлар.

Колхоз күрүңе тараа дуаалазың болгаш МТС-тиң ажылдап бергени дээш натура төлөвирин арбай, суза талазы-н

Ажылдың темпи дүргөдөп турар

СЭТА-БСМ (Телефон-биле). Сүт-Хал районунуң Кызыл-Тайгада Сталин аттыг көдө ажыл-агый артеалангы (Артаган эш Мете) колхозчу тармажылары дүжүт ажап алымшыкыңың болгаш күрүңе-лериңа дуажарыңың темпини улам дүргө-дөдүп турарлар.

Колхоз күрүңе тараа дуаалазың болгаш МТС-тиң ажылдап бергени дээш натура төлөвирин арбай, суза талазы-н

Баштайгы хүнүң ажылы

ТУРАН (Телефон-биле). Бии-Хем рай-онда миллионер «Кызыл тарачың» кол-хоз август 31-ге «Сталинец—4» деп 2

комбайн-биле арбайны ажап алымшы-кыңа киргеш, баштайгы хүнде 5 гектар-дан 15 тонна дүжүттү ажап алган.

Көдө клубуң агиткультбригадазы

ШАГААН-АРЫГ (Телефон-биле). Улуг-Хем районунуң «Күш-ажылдыг хосту» колхозтуң көдө клубу (эргелекчи эш Волков) амгы үеде бодуңуң ажылың та-рва ажап алымшыкыңың хову турал-арыңа улаңдырган.

Агиткультбригада хову ажылыңың тур-даларың шимээрине ийдекейг кирш-кен, дозунуларың болгаш плакаттарың делгез, көдө библиотеказың номнарың

Өөредилге чылынга организаастыг кирген

СУГ-АБСМ (Телефон-биле). Сүт-Хал районунуң Кызыл-Тайгада чедир чыл шко-ларың (эргелекчи эш Бегайва) чаа өө-редилге чылынга чедипкиниң белеткенип, өөредилгези организаастыг эгелез.

Школага бо чымың 306 уругуар өөр-нөр. Оларын иштиңде 90 уругуар күрүң капырчыламында кирген.

Школаның өөредилге чымыңга ажыл-агый белеткени эки болган. 668 куб-метр оттулар мич школа чамында дү-жүттүң. Столова, интернат, клас-сар өрөөндөрү, хлеб быжырап чер болган

Чаа тудуглар немежит турар

Өвөр районунуң «Коммунизмче орук» көдө ажыл-агый артеалангы кежигүнери чаа колхозчу сууру тургусту дээш кызы-мак ажылдап келгенер. Олар үш чыл мурунунда школа, магазин бажыңнарың, тараа амбарың болгаш өң-даа эске эриг тудугларың чаа суур турар черге көжү-рүп туткан. Оң бээр-ле чаа тудуглар чыл бүрүе немежит турган.

1952—1953 чылдарда 30 чурттага бажыңнары ажылгага бүртү кириңген. Башкылар олурар бажың, чаа ийи скла-дтар, дарганнаар бажың, автомашиналарга гараж, азыт кажааны база туттунган. Кол-хоз 1954 чылда 25 чурттага бажыңна-рың тудар планың. Ам херек кырында 29 чурттага бажыңнарыңың тудуу доо-

Колхоз тудуунда

САРЫГ-БУЛУҢ (Телефон-биле). Эриң районунуң колхозтары 1954 чылдың ду-гүзүңда 110 чаа чурттага бажыңнарың тудар турган, август 25-ке чедир 32 бажыңнарың туткан, кышалап турар, 56 бажыңнарың ханазы тургустуң.

Туугу ажылдарыңың талазы-биле «Сталинич орук» колхоз районда азың мурунакы болуп турар. 1954 чылдың дүргүдө 26 чурттага бажыңнарың тудар турган, август 25-ке чедир 10 бажыңнарың ажылгага кирген болгаш 13 бажыңнарың ханазы тургустуң а-

зулган. Совет Тываның 10 чыл болган өңгө күш-ажылдыг чедипкиниңиң-биле ужураштыр дээш колхозчу тудуужулар социалистг чарыштың хүдөөгелериң ал-ган. Олар туубу сарайыңың тудуу доо-ман, 120 баш инек кирер үш кажааны, хлеб быжырап черин, чунар-бажыңың тудуужулар бо чымың ажылгага өнөр сергаланы салган.

Туугу бригаданың бригадир, комму-нист эш Дамды-оол тудуужуларың күш-ажылың чөп организаастап, боттуг бажырап келген. Бызачылар Ленин-оол, Калга-оол, Хүртү, Немет, Айланма бол-гаш өң-даа эскелер тус-тус онамшак ажылдарыңың нормазың хүн-бүрдө ажыл күтүспезиң турар.

Днепропетровск область. Днепропетровск районунуң Ульянов аттыг колхозунда тарва ажап алымшыкың болгаш тарва дуаалага-биле чөргөштер күзүң тарым черин көрүтүп белеткенип турар.

Чурукта: Ульянов аттыг колхозта күзүң тарым культуралар тарым черин аңдарыңгаң.

Фото: С. Вильманның. СЭТА-ның пресслишези.

Н. А. Щорска тураскаал кылдыр

ЧЕРНИГОВ. Август 30-де хамааты дай-ыңың мадыры Н. А. Щорстүң өлгөн хү-нүңдө бээр 35 чыл болган. Областың ажылчы чоннары боттары-биле чыгыс-чер чуртту мадырыңың тураскаалың мын-дың-биле булап демелгез. Щорс дуга-йында декчаларың, беседаларың чоруду-п, делегелериң, шапталың чоручулар биле ужурашканыңарың кылган.

Щорстүң ады-биле холбаалыг черлер, областа дыка хөй. Черниговтуң хоорай-ларын болгаш суурларын таварты Готун-ның болгаш Тарашаныңиң полкларыңың Бевече оруу эрген. Полкомучу Щорстүң төрөөн чуртуңа аңа тураскаал болгаш музей тургустунган.

Музейниң материалдары Щорстүң дайы-чы полкларыңың, Ленин-биле ужурашканың дугайың, Ала-чурттуң Улуг дайы-ныңың чылдарында Щорсчү дивизионың эрес-мадырың чоруктарыңың дугайыңа чугаалап турар. Чоокта чаа ийде «Щор-стүң төрөөн чурту бөгүн» деп делегейе азыттыңган. Ол делегейе Щорс районун экономайзыңың болгаш культураның өзүдөни көрүңүдөдирни турар.

(СЭТА).

Н. А. Щорска тураскаал кылдыр

ЧЕРНИГОВ. Август 30-де хамааты дай-ыңың мадыры Н. А. Щорстүң өлгөн хү-нүңдө бээр 35 чыл болган. Областың ажылчы чоннары боттары-биле чыгыс-чер чуртту мадырыңың тураскаалың мын-дың-биле булап демелгез. Щорс дуга-йында декчаларың, беседаларың чоруду-п, делегелериң, шапталың чоручулар биле ужурашканыңарың кылган.

Щорстүң ады-биле холбаалыг черлер, областа дыка хөй. Черниговтуң хоорай-ларын болгаш суурларын таварты Готун-ның болгаш Тарашаныңиң полкларыңың Бевече оруу эрген. Полкомучу Щорстүң төрөөн чуртуңа аңа тураскаал болгаш музей тургустунган.

Музейниң материалдары Щорстүң дайы-чы полкларыңың, Ленин-биле ужурашканың дугайың, Ала-чурттуң Улуг дайы-ныңың чылдарында Щорсчү дивизионың эрес-мадырың чоруктарыңың дугайыңа чугаалап турар. Чоокта чаа ийде «Щор-стүң төрөөн чурту бөгүн» деп делегейе азыттыңган. Ол делегейе Щорс районун экономайзыңың болгаш культураның өзүдөни көрүңүдөдирни турар.

(СЭТА).

Илерээн четпестерни чайладыр

Август 26—28 хүнернде болуп эркен Кызыл хоорайның башкыларының чыгууда хураалына «Икжизилдеги ажылын аякка чыгарып, болгаш чуртуну аймакларыны кемчелерин дугайында» айткыны чыгуаашкан. Оон-биле чергелештир 1954—55 өөредилге чымында өскөрдөк болгаш чаартынган өөредилге плааннарын, программаларын танышкан. Чөвүлдө хураа эртен өөредилге чымын анализдегиде үндештиренин алгаш, партияның болгаш чымында айткышынын боттандыр талазы-биле чыгуе мураакчы дуржууларын солулар арганы берген авес, харын школараның өөредилге-икжизилдегиде ажылына шалтыртып турган четпестерни илереткен.

«Коммунисттик моралга амы үенин аныктарын икжизидери — оларын икжизилдегенни, билдинч болгаш өөредилгенин бүтү берген турары чыгууда» деп, В. И. Ленин айткан. Оа айткыштын совет башкының ажы-чорудуулаагынын кол үндештирлер чыгуу болуп. Область төвү—Кызылда 9 школа бар. Аваа эртен өөредилге чымында 220 башкыны, 3812 өөренкич өөренип турган. Оон 3466 өөреничи дараазында класс-тарынче шилчкен, 156 кижы класс-тарынча каттап олурган, 390 кижы күскү шыгалада артык. Кочкуг эки өөреничери—143, чыгуе «4» өөренкич өөреничери — 702 кижы. 17 класс өөредилге программанын бүтүрүлүшүне дооскан. 34 башкылар долу өөредилгени берген. 4 ортук школа 148 өөреникчи башкы билгич аттестадым берген, оон иштинде 11 кижы адын болгаш мөңгүн медалды дооскан. Илгит өөредилге 85,7 хуу, оа эртен өөредилге чымында бедий берген көргүскен. Бодуну ажылының мастери болгаш кымыла ажылдаа эштер Дудникова, Завезова, Бахитова, Губанова, Пугонина (№ 3 школа), Осипова, Соколов, Мокшин (№ 1 школа), Семенова (№ 9 школа), Абушеникова (№ 5 школа), Киселюкова (№ 2 школа) олар долу болгаш бичиг билгич билген шыдаанар. Хоорон өөредилгени эл В. Гневисева школардаа чаа-чаа ажы мергежилдер, сүмелер элел турарын чыгуаашкан. Чаа өөредилге чымында белетке талазы-биле № 3 болгаш № 5 школар шыдаган үгөн. Өөреничилер билгичи шилгичил ап турар деп чүвени, өөреничилерини кылдылары — изны-бүрү тарак культуура-лары, чимистер, модельдер, схемалар болгаш холдун кылдыларыны белгелелери херечил турар. Уруглар коллективни эки болгаш чеп организмнаны-биле комсомол болгаш пионер организациялары эки ажылды, боттарының хүдөөгелерин чедиминин күсүдип келген. 160 комсомолчулар, 479 пионерлер немешкен. Оон-биле чергелештир школанн өөредилге-икжизилдегиде ажылы экижизиде бодурун аргалары бар турбук, ажылдын иштөөде четпестер ая-лаа бар болгаш ону уугууларын тодаргай кемчелери ая-лаа адынай турарын белеткени, санаа бергенер чидин-биле илередип сойгалааннар. Дыма хей башкылар, пионер болгаш комсомол ажылдакчылары школарга чуртуну бичкылаар, шедизин дооскан өөреничилер профессиона шалын шилп адыр талазы-биле кочкуч холдак ажылдааны илерен. № 9 школа чымы экса-

менерге бойдуучу хандыг-даа көртүтүт материал чыкка чорудуп турган. № 3 школанн өөреничилери хоорайларга болгаш аймактыгы ажылы билбөөн. Кызылда электростанцияны чыгуе сүт кылдында турарын барымдаалар, гидростанция деп санап турар. № 2 школага бойдус эртенде холбаштыр чачкытын, дүмүрөшкенин чыдаааанын илередип шыдаан. Оа чорук школага эртендер башкылаашкынын директорларын, өөредилге эртелечилерини талазыдан башкылары негелде салбас, оларын уруктары анализтаваа чоруктарын барымдаалык болуп. Аныктарга материалгист мировоззренияны бичкып шилгичил бээр, бүтү-чүдүр сүдүлгөр чоруктар-биле демалгенин чөлсөөн бээр оа болуп учурайт. Соруга болза, уруктарга амы үенин үлгү-пур база көдө ажы-агыл бүдүрүлгенин үндештиренин таныштырар, оларын келдер үдеги ажы-чорудуулаагына херекти күш-ажычтын чачкылар-биле оларын чөлсөөлөр учурайт. Бо талазы-биле школар боттук чыгууда кылмып шыдаанар. № 8 школага дегинч бодури—«Хей чылдарда доураак-доурун чыгып келген черни далай согу бергенде артык чүве» — деп буруу тайылыраан турган. Школар чымында дуржууга булуңлары, география участка, мастерскаялар чок, бар-даа болза багай ахылдан келген. Политехнициянын дегинч херекселери чок болгаш чедимсөө. Хоорон, облоно оа дугайында салгып салбан. Мурунда мактадып турган № 4 школа (Өргөкчизи эл Коженикова турган) ажылын шугут сулараткан. Дыма хей өөреничилерни класстарында каттап олурткан.

Өөредилгенин бичкып болгаш бедик болуп чыгуе чуртуну ажылында хамаарып. Чымы школаранын директорлары (аргелекчилери) ову тоован. Оон туржук кол дааныр күш—комсомол, пионер организацияларынын ажылы херекке албан чоруктар бар. Аваа № 1, 2, 7 школар хамаарып. Оон учурунда өөреничилерини аразына өөрелер (№ 1 школа), арагалар (№ 1—2 школар), бурган-шаңгына чүдүүр (№ 3 школа) чоруктар ахып авес илереп турган. Чымы сула ажылдыг башкыларын ап өөрелге, олар амыдыралдан оран чок чыды калгылаан болган. Чижээ: Бахитова, Жураалов, Ткачев, Волков, Сосенкова, Ершова, Шитова, Усатенко, Хлебникова болгаш өскөрдөк марксизм-ленинизмнн кезжээки университетин дооуп чадаш үндүрүлгөскөн. Амы өөредилге чымында программа болгаш өөредилге четкени эскерип турар. Оон кол сорулганы болза партиянын XIX съездинин салганы албан бодураа бүгүниш ортук өөредилгени хандыр болгаш ортук өөредилгени дооскаанд ажылдар чери хостуу-биле шилп ап болуп арганы бээрн көрүп турарында. Оон учурунда школарга бойдус талазы-биле эртенерни колдады, күш-ажылды кол бөдүүн билгилерни бээрн негеп турар. Чөвүлдө хураа школарга өөредилге-икжизилдегиде ажылы экижизиде илереткен угулган тодаргай шилтирени хүдөөп алган. А. БЕЛЕК-БАИР.

КОЛХОЗКА ДУЖУТТҮН УЧЕДУ

Дужут ажаап алышынын бүтү-ле үелери, илангыа сымла, холсөөгө болгаш сарыкта, шапта турган, а оа шыкаш колхозтарын тарак скартаргына болгаш амбарларына шыгжаан тараларын үчөг-ла болгаш кагагаашкыны шын тургузары улуг учур-дузалыг. Бир авес колхозтарын баштаар черлери, санажыкта ажылдакчылары болгаш реализ комиссиялары чаа дужуттун шын үчдүнчө болгаш долу кагагаашкынычө чогутур икжизидеги салыр болза оа айткырт чедиминини шилтирелетип болур.

Эртен чымын чөөн-Хемчицк «Коммунизмче орук», Би-Хемин «Искра», Барын-Хемчицк «Кызыл тараачын» болгаш өскө-даа районнарың колхозтарының дужут ажаап алышынын икжизидеги шын таныштырып, оларын ажылында ахылдагы тургусканынын түнелде тараанын үчөдүн болгаш кагагаашкынын эки организмнэн. Бо черлер шаңгыра таныштырар чогутур өйдүдө тургускан турган. Бригада бүрүгүнчө тараанын денемел, комсомол-биле ажаап, баштаар тарааны чогутур үешинде хүн демделгенин кийрип турган. «Тараанын шилдан Заготсервонун тарак хүдөөп амыр пунктуларынычө болгаш колхозтун клавон-вазичке тускай чедирчилерга чорудуп, документини шын кымып турган. Бо колхозтарда тараанын чидиргил болуп чоруту дыма аежежөн. Шаңга ахып турар тараанын үчөдү болгаш кагагаашкынын дыма хей колхозтарда бар болуп турган.

Илчазы-даа чамды колхозтарда дужут үчөдүгө кайм-хамаан чок болуп чоруктар баштаар черлерин талазыдан болуп турар. Би-Хем районун «Тилекте» колхозтунга 1953 чылда комбайн-биле бастырылган тарааны чогутур өйдүдө денемел илчир турган. Оон учурунда кладовщик Плотинскийнн салаанын ревизия үешинде 162 центнер кымытас, 112 центнер тарак кууруу болгаш 125 центнер сула кир бижитингөөн болган.

Дужут ажаап алышынын чедир колхозтун баштаар чери болгаш бухгалтери чыгууда белетке ахылдарын чорттанып турар учурайт. Дужут ажаап алышынын ажылын аныгына дужут үчөдү биле холбашкы икжизилерин шын таныштырылганын тургускан турар, а оа шыкаш кээп турар тараанын үчөдүн шын кылдырыга эргежок чыгууда чүдөөр-биле оларын хандырар херек.

Тарааны сымнагы болгаш шапта шыкы кагагаашкы-биле таныштырылган болгаш хайгаарачылары баш бурунгаар шилтир херек. Ажаап алыштын үешинде бригадирге дузалашыр денгичини томуйлаар, оа икжи шапта тараанын шын үчөдүн харылаар хүдөөлгөн. Оон хүдөөлгөнгө оа шыкаш тараанын арылаашкынын база аваажыр. Денемелчинин эки ажылында колхозтун күрүнөгө тарак дужузарынын күсөөдөшинин чедимининин болуру хамаарып. Илчангаш ажаа бичкы билер, ажылды организмнэн билер болгаш шапта тараанын шын үчөдүн хан-

дырып шылаар колхозчуу томуйлаар учурайт. Илчазы-даа илангы хүдөөлгөн болгаш айткышкынын бисте дыма хей колхозтарын баштаар черлери күсөөлөп турар. Чижээ, Улуг-Хем районун Ленин аттыг, Чаа-Хөл районун Молотов аттыг, Чөөн-Дөкчүк районун «Кызыл тараачын» колхозтарына бригадирге дузалашыр денгичилери тургускан. Оон уламдада тарааны денемел, апт бодураа хүдөөлгөн турган. Оа чорук тараанын хей когаралдыг болгаш аргык болуп чорутуна чедир турган.

Ажаап алыштын мурунда колхозтун бухгалтери колхозтун бригадирлери оолгаш денемелчинин комбайн оолган мотолкадаа кийрип турар тарааны кичеер санаарына өөредир хүдөөлгөн. Колхозтун санажыкта ашары болгаш бухгалтери үчөг кымышкынын шугут оргалдарга болгаш шаңгыра Уругуу кымыр хүдөөлгөн. Денемелчинин бугу бичкы даңкылар-биле хандырар херек. Комбайнда болгаш мотолкадаа келген тарааны арылаан доран-ва Заготсервонун салаанын азы колхозтун клавонвазичке чорудар. Оон колхоз даргаанын айткышкынын суугаар долу организмннн оргалды чорудар. Тарааны денемелчинин оолган чорударын колхозтун денемелчин билер, чорудуп турар таракга 3 кесек кымытас бичкып, Улуг денемелчинин апт салганы оон Улуг денемелчинин артар, а эртен илчир Заготсервонун пунктууна азы колхозтун клавонвазичке чорудар. Уренин участкадан болгаш сортуг үешинде алган тараанын үчөдүн оонза икжизидеги салыр учурайт. Уренин тарааны тускай хүн демделгенине культура айып-биле болгаш бригада айып-биле демделгөн. Уренин тарааны нияти тарадан амы кагагаашкылаар. Ажаап алышкынын баштайгы хүнеринден өгөлөө тараанын бүгү үчөдүн чогутур өйдүдө кымырчы кичеенгил салыр учурайт. Эртен чымын тарааны ажаап ап турар үедө чымыр колхозтарга акт тургускаа чоруктар тургудуан. Чижээ, Чаа-Хөл районун Ленин аттыг колхозуна ажы хувааладыкы кылдар дөш чыл өчөдүн кымыр турар үедө күдүй берген тарааны кымыр-даа документилер чокка үндүр санап турган. Тараанын үчөдүн кымыр турар үедө клавонвазичке орууга-чарыгылың денгичи турар учурайт. Оон денемелчинин кочкуч чуртуну демделгөн. Илчангаш чөже тараанын кийрини, үгөнн, артыкын билдингир болур. Оа денгичи денемелчинин соонда оа документилерин оруугазынын болгаш чарыгалынын талазы-биле колхозтун контроларыне доктааткан хуусада чорудар.

Дужут ажаап алышын ажылдарын чеп организмнаны, үчөг ажылын шын тургузары база ажаа чогутур контролуу күсөөлөдери — колхозтарын шаңгыра-ла, скартарында чаа дужуттун бүрүн кагагаашкыны хандырар.

П. КАЛИНИН.

„ШЫННЫН“ МАТЕРИАЛДАРЫНЫН ИЗИ-БИЛЕ

„Мал эмчизи ынчаар ажилдап болбас“

Устүнде өгө-биле бо чымын июль 14-те үгөн № 140 (3077) «Шын» солунда Улуг-Хем районун Калинин аттыг колхозта мал эмчизи А. Антоновтун ажылында четпестерин шүгүмчүлөп бичкээ чүдүдү Улуг-Хем районун Шагаан-Арыг МТС-

дарып чорда-ла бир ай эрте бээр, оон соонда ам баштайгы загона кадарар өлчө чөдө өөр, оа үедө оон өлчө 0—10 сантиметр чедир четкени үш берген турар. Малды чымын өлт-сигени эрте үнер бедик кургак черлерге, оон соонда чымы ордараа кадарар. Оларын илчангаш ажылдарга оон дован өлт-сигени 10—15 хуу, а илчангаш малдын оларын оштары 10 хуу үгэдүр. Система чок ордара бодураа оларын загонарга үсөөш ажылдарга малдык сүдү 15—20 хуу, диги деңиз немешкелге 25—35 хуу өөлөрүннн практика көргүдүп турар. Оа шыкаш система чок кадатка бодураа загонон ордара өлт-сигени малдын салымы 30—40 хуу чедир көүдөлдү болуп.

Малды ордара кадарарынын техникасын эки билер херек. Эртен дөңгө аес ордара кадарар чөрү чөрү чүм «сарже шилчидер. Мыйыстыр бола малды «аларды ойландып, сымбар чоруту болуру бай, харын чатылдыр кадарар. Ордара мал бургуу хей холдешкени кылбазын дөш кадарчы кижы бүтү кемчелерин амыр. Үдүдө өлт-сигенин мурал 10 километрин эрттирбесе чогутур.

Бистя колхозтун муралыч малчынары эштер Т. Дамба, К. Суудуй олар малды ордарадып семиртирер эки шилгичиде алганнар. Олар кадарып турар иштерин эртенгенин «пактан хүдүүсү 11 шыкка чедир ордарадыр, 11 шастан хүдүүсүгүн 15 шыкка чедир илчандыр болгаш 15 пактан көзөнгөнүн 23 шыкка чедир ордарадыр, оон соонда дүнекиннн аштангазгыны эртенги 5 шыкка чедир хүн чуртуну бодураа чорудуп турар. Инек мал дүн-хүн иштинде 40—60 литр сүгүн херелгөөр. Илчангаш чайгы олар үешинде хүн бурдө-ле 4—5 ватан суггарып турар. Оа шыкаш чайгы үедө айда бир инек бурдүүнчө-ле 2—2,5 килограмм бүтү дусту чылгадып турар бие. Илчангаш чымы үеде үстү хөйү берип турар бие.

Чайгы ордара шын ажилдаш чедип алган түнелдерин Олардын загонон системанын каш чыдар дурдугунда чөп ажылдаанын түнелдинде бистя колхозтун малчынары

Боду чоруп комбайннарның техниктиг ажыгалы

Бистя областын машина-трактор станциялары боду чоруп «С—4» деп хей сангы комбайннар-биле денемелден. Областың көдө ажы-агылына боду чоруп комбайннар кийрери ажаап алышкынын механизациянын чаа чадасы болуп денемелдинин турар. Боду чоруп комбайнар бедик бүдүрүчүлүг машиналар болуп турар; комбайнын тарак бастырар машинамын бир секундта 2,5—3 килограмм тарааны бастырар; букелер тараанын арын 95—98 хуу болуп турар болгаш бир гектарга кымыр чүтү чарыгалы 8—12 килограмм болуп.

Боду чоруп комбайнын артык күштерин ажылаары бир аес бо комбайнын ажылдаанын денемел оон техниказынын денемелге чүгө таажыр болза, илчангаш болунар аргалыг. Бо дөргө, боду чоруп комбайннар ажылдарын организмнанычө дыма бедик негелделери салып турары ол болуп. Илчангаштын боду чоруп комбайнын ажылдакчыга комбайн-механик деп атты типсын турары-биле тайлыбыратылар. Боду чоруп комбайн дыма харын болуп турарынын учурунда комбайнның оолдуга болгаш областын МТС-теринин, совхозтарынын механизатору кадрларынын мурунга бо комбайнын шын ажылдарын дөш улуг харысалганы тургускан.

Ажы-агыга чаа кирген азы септелген үгөн боду чоруп комбайнын хожуе үндүренин мурунда оа чериге тургуу ажылдадып хынаан турар учурайт. Мотору биче өргилделерин эгелөөш, долу өргилдөр-биле дооуп, 30—40 минутта иштөөдө курут ажылдадып адитирер херек. Оа үедө ажылдап турган мотору дынап көөр болгаш илереткен четпестерни чайладыр.

Мотору курутга ажылдадып хынаан соонда, чоруктур көзөн адитирери-биле улавышкан, 40—50 минутта оун адитирер. Илчангаштын машиназын ажылын хамык дамчыдыгыларга хынаар (бурунгаар чорудар, сонгаар чорудар, бедик болгаш чымыс диапозоннарын), торомтун болгаш тулуштууруга муфтаанын (дөрбөң) ажылынычө оонза икжизидеги салыр.

Ажылдар чөже комбайны чорудар үедө моторун редукторун алдырп каан, илчангаш тулуштууруга муфтаанын каттыштырып каан болуру чыгуа. Редуктор ажылдакчынын комудун орукка үедө чаа турар.

Чаа комбайн болгаш капитал септелге

эртен көмбайн баштайгы 30 шаптарда долу күш-биле ажылдаваа учурайт. Шөвөдө ажылы баштайгы дамчыдыгына чымыс диапозондун өгөлөө болгаш денемел клавонның 45 хуууна шыва ап, дараазынын дүрөгүнчө чоруту шилчавшаан, хедерин чартын шыва алдырыга чедир. Илчангаштын көмбайн баштайгы 30 шапта дужуттун таажырыга чокка, бир аес дужут бедик аес-даа болза, хедерин чартын шыва алган-биле ажылдаар учурайт. Ажылдаанын баштайгы 15 шаптарынын соонда моторун үс кудар каттаринин иштинде үстү солуруу чыгуа. Оун кылдар комбайнын болгаш мотору доктааткан, үгүн шугууна теккеш 3—4 литр автоду картерге кууду алгаш, мотору шилчедир болгаш 5—6 минутта иштинде ажылдаар. Оон соонда оа ажылдаккан үстү теккеш чаа автоду картерге кууду алар.

Эдигитирге хуусаам дооулган соонда, ажылды дараазында 15 шаптарынын соонда моторун каттаринин иштинде үстү база каттап теккеш чүп арылаар, оон соонда чаа автоду кууду алары чыгуа.

Оон аныда баштайгы 30 шап ажылдаанын соонда кылаа чогутур ажылдар: а) моторун редукторунда үстү солуруу; б) дамчыдыгылар картерга үстү солуруу; в) хедерин каттаринин гидравлик системанын болгаш башкарылга каттаринде үстү солуруу.

Устүнде айткыт денемелдерин күсөөткен соонда комбайнын нормалдыг ажылыны шилчип болуп.

Бистя чуртуну стхановчулары — механик-комбайнлары болгаш бистя областын эң дөргө комбайнлары Шагаан-Арыг МТС-инде эш Балчыр-оол, Сарыг-Сеп МТС-инде эш Булгаков комбайннарны техника талазы-биле шын ажылдаанын, эки адитирелгенин ачы-ы-биле комбайннарның үзүлчө чөп ажылдарын чедип алган болгаш 1952—1953 чылдарда 2 сезоннарын нормалыг күсөөткен.

Алардыг механизаторларын массалыг дуржуулаа боду чоруп комбайннарны техниктиг ажылдаанын чуртуну салгырын кажан-даа бүзүредип келген.

П. АМБРОСОВ, инженер-механик.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Шагдаа салбыры чүн көрүп турарыл?

Сүт-Хөл районун шагдаа салбыры бодуң хүдөөлгөн багай күсөөлдүп турар. Чонун эл-хөргөнгин оорлар чорук районда көмдөөш. Оорларын иштер тывар кемчелерин районун шагдаа салбыры (начальник эш Майстронен) чоруттайн келген.

Бо дугайын боттук чижелер херечилеп турар. Чүд дөргө, сөөлү үедө Алдан-Маалыр болгаш Бора-Тайга көдө Советтер чонун өчү-хөргөнгинге каражаларын хей уада таварылаары болгудуан. Илчангаш Калинин аттыг колхозта агроном эш Бобрешевтин башкылыга 2 уада оор кирип, шугут куртулдаа оордан. Шөдө башкымы эш Романовичин бичкындан оон бүтү илч хевин болгаш эл-хөргөнгин база-ла ийи уада оор алган. Оа колхозка албан учурунда район төвүндө барып ажылдап чорган эштер Дава-биле Соскут олар икжерин болгаш тынарын оорлатканнар. Колхозтун склад өргөлөкчизи эш Монгенин, чыгы мол фермазынын өргөлөкчизи эш Хоолур-оолдун өөңү иштинде база-ла хей эр-терге читкен. Чыл өгөнгинден бээр колхозчуларын 39 баш инектери читкен.

Оа бүтү таварылаарын дугайы районун шагдаа салбырында-даа билдингир. Илчазы-даа чонун бо талазы-биле холдударын кичөөнгил хүдөөп аларын болгаш иштер көөрүндө кемчелерин шагдаа салбырын начальниг эш Майстронен чорутууш.

Районун оа колхозта магазинниче ийи уада оор кирген. Оон танымал харымсага чок болганы кымыр-даа билдингир. Илчазы-даа бо дугайында ителгени кылдыр шагдаа салбырында магазин өргөлөкчизи эш Даба дилег кылган. Оун эш Майстронен бичин-даа тооп көрбөөн. Харын, — билдингир икжизиде бир кулаш саанын-даа бичкынызе ажырбас боор — деп, оа кыжырып, а херектин утказын үшөлөп кийерен. Оор алган хөргөнгин оон соонда эш Даба боду-тып алган. Шагдаанын Сүт-Хөл район салбырын ажылыны шын контролуу тургузары областын шагдаа өргөлөкчиден негетинип турар.

Д. СЮРОН-ООЛ.

Солун чагылдын экижидер

Барын-Хемчик районун «Комсомол 30 чымы» колхозта 1954 чылдын ийги чартында чагыла ажылын багай чорутканында мыда чагыла солуннар кочкуч эвөөш. Район солунундан аныда төп болгаш област солуннары чүгө 8 сангыг болуп турар ийиле, оон иштинде «Тувинская правда»—1, «Правда»—1, «Тыванын аныктары» — 3, «Сандысчыга» — 3. Моон ап көөргө, колхозта партия, комсомол организациялары, рай-

онун харылаа конторын парлтанган учур-улазынын дугайында массага тайлымы ажылын кошкаа чоруткан. Илчангаш колхозта партия, комсомол организациялары районун харылаа конторын чонун ортузунга солун чагылааны кадыртыр дөш, тайлымы ажылын чорудуп турган, 1954 чылдын дөртү каргалынын чагыла планын долдуурар негетинип турар.

Н. ООРЖАН.

Чонун негелдезин хандырар

Чаа-Хем районун «Большевика» колхозунун төвү Күчүртүдө почта салбырынын начальниг эш Балабанов, партия эге организмнанын секретары эш Чигден олар почта тарамылаанын ажылын чогутур негелдезин чедир организмнанын ажылын чонун, колхозчуларын чагыла чыгуа харылаанын чыгышкыларын ала өргөсигне чедирп бербейн турар. Чижээ; Каргыда, Балыктыгыда малчынарга солуннарын тарамын бөрийин графика планы чок. Оон учурунда мыда малчынар чыг эгезинден бээр чагыдып алган солуннарынчы чөже номерларын албайн турар.

Д. ДАМДЫН.

Кокшак кичөөнгейнин түнелни

Өвүр районун «Кымыл тук» колхозу көлхоз төвүндө 43 га арбай тарак. Көлхоз даргасы Очур болгаш бригадир Картыг-оол оларын тараанын чайгы сүтга-

рылгынычө салгып салбайн турганында тараанын дужуу куду болуп, оон сымтары карыш-даа четпес чөдөш, иымы мында ийи чымыс тараккы кылдыр багай үгөн. М. АРТАА.

Инек малды одарладып семиртиринин дуржулгазы

Коммунисттик партия болгаш Совет чаа кийинде маз ажылын көзүдөр, оон продуктууун бедик дугайында улаа-дараа тодаргай кемчелерин ап турар. Ажылды чонун аш-чөм талазы-биле эрун турар негелделерин хандырарда малдын баш санын өстүрери-биле чергелештир, оон элтир, сүтүр чорун улам-на бедидери чыгуа. Малдын элтирнин, сүтүрүн бедидерге чүнү-даа мурунда чайгы олардын зоотехниктер эртен бодураа чөп ажылдары чыгуа. Улуг-Хем районда «Бүш-ажылдык хосту» көдө ажы-агыл артелинн малчынары, тускай эртенгилер каш чымыр дурдугунда боттарынын практиктиг ажы-чорудуулаагынын түнелдинде чайгы малды одарладып семиртиринин улуг ажылына бүзүрөөш, оа ажылды шын организмнанын кол кичөөнгейн салып турарлар.

Малды одарладырыга белеткери

Чымын өлт-сигени чаа-ла үнүп эгелээринин бетинде, азы май айып ортка үешинде малчынарынын болгаш зоотехниктеринн киржилгези-биле одарладыр мыйысчы бола малдын хар-лазынын, эр, кымын айып-биле тускай үгүн эгелөөн. Оа ажылга Чадаанаа көдө ажылдагынын дуржулга стандартынын эртем ажылдакчыны эш А. Лисенков улуг дулаамчыны көргүскөн. Оа болза, эртем-шичелдер черинин колхоз бүдүрүлгези-биле ханы харылаанын болгаш эртем ажылы колхоз бүдүрүлгезинин практикамы-биле сырып холбаштырарын айтты турар. Мийысчы бола малды семирткин одарладыр мурунда налын болгаш эр, кымын айып-биле үш бөлүккө үсөн бис. Бирги бөлүккө ийи харан өрү шарыларын, ийги бөлүккө 6 айлан өрү 2 харга чедир назымын өр бодуруларын, кымырларын, үшкү бөлүккө 6 айлан бир чыл чедир назымын кыс бодуруларын одарладыр кылдыр үсөөн. Оа бөлүк бүрүгүн зооветажылдакчылар эки тынап шилчип-

ашаа, азыраларга үдүр өмшөп тарып ажылды чоруткан болгаш оларын мыйыстарын, дуогаарын таарып кескен. Одарладып семиртир бир бөлүккө-ле улуг назымын малдарын 80—100 башты, анык малдарын— 100—150 башты үсөн. Чүгө дөргө, одарладыр бөлүккө малдык саны көвүдөөргө оларын амылаарыга, малдарын семиртиренин таарымыча чок алар. Мал бүрүгүн шын үчөгө тургузар болгаш олар үешинде оа денемелден хынаары-биле оларын кулаанга түстү дугаарыны сымганы кылган.

</

Словак улустун тура-халышкынынын он чыл ою

БРАТИСЛАВА. Словакиянын найсылымы — Братислава байырламы кылдыр каастаып-шиметилген. Ийн алы-дука улустарынын бузулаг найырламын демеэ — Чехословак Республика биле СССР-нин тургуне тутканы салгына кады халбейчелерин турган. «Совет Эвилели-биле хол-долан тутуучун алган, бистин улустарымын сыйры каттыжышкыны-биле социализм болган тайбын дэм бурчу-гаар!» деп дозунгуларын бажынарда аска-лаан турган.

Гитлержи эжелекчилерге уур словак улустун тура-халышкынынын он чыл оюга алдар болдурган байырламы август 28-те Братиславага эгелен.

Ох төгүдүг болушкунун байырламына киржири-биле ажылчынарнын болган тараачынарнын төзелери, кей-нини организациаларнын төзелекчилери Братиславага келген. Хүндүгүг төзелерин аразында СССР-нин Славян комитетинин келжигүгү, Совет Эвилелинин Ийн дапкыр Маадыры С. Ковпакка баштаган, гитлержи эжелекчилердин Словакиянын хостаары дэм тулушкунарнын шаандыгы кыркычкылар совет төзелер, а ош мышан СССР-нин Чехословакияга херек-

теринге түр бүтүртүргөн П. Г. Крестовень бар.

Эртең вокзалга муң-муң ачыгыч чор-бар президент А. Запотоцкийге баштаган Чехословакиянын Коммунисттик партиязынын ТК-зынын болган чыактын төзелеринге ужурашканнар.

Хүндүгү Братиславанын байырламын кылдыр каастап-шиметилген национал театрына улустун тура-халышкынынын он чыл оюна алдар болдурган Словакиянын национал чөвүлелинин байырлыг хуралы болган. Хуралга президент А. Запотоцкий, премьер министр В. Широкый, Чехословакиянын Коммунисттик партиязынын ТК-зынын бир дугаар секретары А. Новотный, К. Бацлик, С. Ковпакка баштаган совет төзелерин келжигүнер, СССР-нин Чехословакияга херектеринге түр бүтүртүргөн П. Г. Крестовень олар олдурушканнар.

Словак улустун тура-халышкынынын он чыл оюну дугайында илеткеди В. Широкый кылган.

Хуралдын киржигичлери совет улуска чордур байырлыг телеграмманын өзүндү уур сөрүк киришкени-биле худаш алган. (СЭТА).

СЛОВАКИЯДА БАЙЫРЛАЛ

БРАТИСЛАВА. Август 29-та Чехословакиянын хоорайларына болган суурааларга ажыгыч чонор словак улустун тура-халышкынынын 10 чыл оюн демдеген эрттиргеннер.

Словакиянын найсылымы Братиславага байырламын чыксазы болган митингилери болган. Хоорайнын болган чоккы суурааларын 110 муң чурттагычлары Сталин аттыг шакте болган алаа хамаарышкан кулушчуларга чымчылганар. Чыксаалгандарнын кырында — туктарын, чекеттерин, транспаранттарынын чалгыны. Олар словак болган чех улустарнын алдарын тилемелеринин дугайында, оларын тайбын чөлбөлгө социализмге чайгыштын чок шымчанынын дугайында чугаалап турар.

10 шахта түндүгүндө илдирге Чехословакиянын Коммунисттик партиязынын Төп Комитетинин Политбюро келжигүнери, министрлер, Словакиянын национал чөвүлелини келжигүнери, Словакиянын хостаары дэм шаандагы тулушкунарнын киржигичлери совет төзелеринин дугайында, совет Эвилелинин Ийн дапкыр Маадыры С. Ковпактын чугаасын митингдин киржигичлери димитир адын чыксаашкыны-биле уткааннар. Ол болдуңу чугаасын маадырыг словак тура-халышкынынын алдарын оюн таарыштыр чымчылганарга чүрөктүн ханымында байыр чедирген болган тайбын дэм, социализм дэм демселдин херөөн-ге чал-чаа чедиркилериги болдурган хостаалга ынакшындгы чехословак улуска ол күзөн.

Митингдин төптүгүндө Словакиянын национал чөвүлелинин төзелекчилер корузулук дарагым Р. Страхай чүве чугаалаан.

Хүндүгү стадионнарда, салтарга, парктарга, Дунайын эриктеринге улустун массалыг селгүтөтөшкенинери болган. Кезже Братиславага улустун тура-халышкынынын 10 чыл оюн демдегээр-биле артиллерия салдуңу болган аны-буру өнүгү рабетааларнын адмшкынынын кылган. (СЭТА).

реpublicканын президентин А. Запотоцкий чүве чугаалаан. Немец-фашисттик кул-данышкында Чехословакиянын хостаарына словак улустун тура-халышкынынын төгүдүгүг ужурулузын ол демде-леген болган социализмге турутушкунун оору-биле чоруп оран хостуг болган хамаарышпас Чехословакиянын чекет-линишкени дэм демселдин могаг чокка бажыкыларынча болган калбартырчыче ажыгыч чонорын кыйгырган.

Словакиянын хостаары дэм шаандагы тулушкунарнын киржигичлери совет төзелеринин баштыгы, Совет Эвилелинин Ийн дапкыр Маадыры С. Ковпактын чугаасын митингдин киржигичлери димитир адын чыксаашкыны-биле уткааннар. Ол болдуңу чугаасын маадырыг словак тура-халышкынынын алдарын оюн таарыштыр чымчылганарга чүрөктүн ханымында байыр чедирген болган тайбын дэм, социализм дэм демселдин херөөн-ге чал-чаа чедиркилериги болдурган хостаалга ынакшындгы чехословак улуска ол күзөн.

Митингдин төптүгүндө Словакиянын национал чөвүлелинин төзелекчилер корузулук дарагым Р. Страхай чүве чугаалаан.

Хүндүгү стадионнарда, салтарга, парктарга, Дунайын эриктеринге улустун массалыг селгүтөтөшкенинери болган. Кезже Братиславага улустун тура-халышкынынын 10 чыл оюн демдегээр-биле артиллерия салдуңу болган аны-буру өнүгү рабетааларнын адмшкынынын кылган. (СЭТА).

АКШ-тын Коммунист партиязынын ТК-зынга Швециянын компартиязынын телеграммасы

СТОКГОЛЬМ. «Иң даг» солунунун дындагы керезни биле алдыга, Швециянын Коммунисттик партиязынын Төп Комитетин АКШ-тын Коммунисттик партиязынга эгсеткил каттыжышкынынын алдердин телеграмма чоруткан.

Телеграммада чугаалап турары болза, «Эргин эштер, бистер демократиянын дайыннарыннын талазында улуг кызжа-жык-биле холбаштыр бистин акыдуна эгсеткил каттыжышкынынымысты илередин, АКШ-тын бүгү коммунистеринге

байыр чедирип тур бис. Силер боттары-нын ол фашисттик шураашкынарга кор-гутуурамынын, тайбынын болган демократиянын понтитказы дөш демселдин уругучулорунерин болган күштөдирер-нерин билер бис».

Швециянын тайбын болган демократия талаакчылары АКШ-та компартиянын болган бүгү демократтыг база тайбын-га ынакшылдыг күштерин илест-сүрүп турарынга таарышканын турар деп теле-граммада айтып турар. (СЭТА).

«Европанын камгалап нитилежилгезин» тургузар планнарны үзөр

ПАРИЖ. «Европа армиязынын» дугайында керезни күштүг болдуруп бадыла-рынга уур демселге таварыштыр. Парижтин ажыгыч чонорыннын массалыг хуралы Парижтин кышкы велортукунга болган. Хуралды тайбыннын национал чөвүлелини президиуму чымчылганар. Хуралдын президиумунга тайбын талаак-чыларынын шимчөөшкенини, Күш-ажыдын бүгү-нитин конфедерациянын, Франциянын Коммунисттик партиязынын, удурамынын шимчөөшкенини киржигичлери чоранарын организациаларнын удуруткучулары, херөөн-гер болган аныктар организациаларын-нын төзелекчилери олдурушкан.

Франциянын халастыг байланын бол-гон дайыннын орууче илип турар париж керезин эсерини чугулашын хуралга чүве чугаалааннар демдеген турган.

Хуралдын моон алаанга резолюцияны худаш алган: «Германиянын чепселге

нашишкенини бажыгашкыны бооп бо-дун, Европанын аймык чогунга болган тайбынын херөөнге шайтыс болур хире европанын камгалап нитилежилгезини талаазы-биле болдуңу энтешес ажыгыштын Франциянын узуу бүгү чуртта көргүскен болган көргүзерин уламчылал турар.

Эң шынгым шиктирериги болган өң-өң уууг харжысагалыг чоруктуң мурунда турар национал төзелекчилери — чур-таттарга меделээрлик болза: «Чок, Гер-маниянын чепселгези чайлашчок эвес. Франциянын, оң хамаарышканы болган тайбын чорун камгалап алдыга, хоста-ланың бо он чыл оюнда национал тура-ооруу-биле хармыланар:

Европанын камгалап нитилежилгезин үзүлөр!

Германиянын чепселгезинге удурамы-нар!

Дөрт күрүлелерин чугаалажышкынынын доп-доран ажыгыч дөш селгилер, киридер!»

Герман ажылчы чонорун эгсеткил каттыштырышкыны

БЕРЛИН. АДН агентиленин дындагы турары-биле алдыга, Герман Демократтыг Республиканын металлтер профвеледин-нин төп баштаар чери Барын Германиянын металлтеринин профвелединин төп баштаар черинге бажык чоруткан, ында

чугаалап турары болза, ГДР-нин ажы-чыннарыннын чыганы миллион марканы Бавариянын ажык сөксодынчыгыны кыган металлтеринге дуза көртүрери-биле бөзиринге беленин илередип турар. (СЭТА).

Массалыг узутнаашкынын чепселтерин хоругдаар! Хиросиманын чурттагычларын КНУ-га чагаазы

ШАНХАЙ. Япониянын Кюдо Усуки агентиленин дайчыдып турарын баугаар алдыга, атомуг болган водородтук бомбаларны хоругуруу-биле бир миллион ат салымшынын чымчылдыг дөш Хиросима префектурасынга бо чылдыг майда калбарган шимчөөшкенини түнөөшкө 1013472 ат салымшынын чымчылганар.

ЕНО-нун Бол Ассамблеязынын сентябрь 21-де азыггыттар сессиязынга ону киле-ри-биле ат салымган дайчыдыгы Каттышкан Национал Организациаларын чоруткан.

Оң-биде кады КНО-нун чыгыне секрета-ры Каммаршельде тусал чыгааны чоруткан, мынд чугаалап турары болза: — Атомуг бомбалаашкынынын шы-галдазын болууска бир-де дугаар эрттир-ген префектуралык чурттагычлары бистер, бистин салым-чоругузу ам өгүг киж-төөлөгенге таварышпазын күзөп тур бис.

Каттышкан Национал Организациалар атомуг болган водородтук бомбаларын хоругдаарынга бүгүреливисти илередип турар. (СЭТА).

Итали шахтёрлар боттарынын эргелери дэм демселенип турар

РИМ. «Уинта» солунунун дындагы турарын баугаар алдыга, Сардинияда Баку-Абисте шахтанын дөрт чокутун дугу-гузда эзелеп келген 245 шахтёрлар шахта эелери ажалдан үндүргөн ишти-ки комиссиянын үш келжигүнерин ажалга

катан килеринин дугайында чугаала-жышкынынын эгелер болган ажык сөксодынчыгынын үзүлө шахтёрларын ажык төлөвирин төлөп бөөр дөт чөл-шөөрөөнүнн соонда шахта иштинден үзгөннер. (СЭТА).

Англи-америк дугуржулгага уdur Египетте шимчөөшкин

ПАРИЖ. Парламенттин дындагы тура-ры-биле алдыга, «мусулман акы-душ-жалыгы чорутуу» саяаларыг шажын организациалыг Суец каналдын зоназын дугайында англи-египет дугуржулгага дугурамын турар.

Кайрин солунарынын бажып турары-биле алдыга, «мусулман акы-душжалыг чорукту» август 27-де Каирге чыксаал

организастаан. Полиция биле чыксаалга-нарын аразыга таварышкыны болган, оон түнөөшкө кады-даа талаан бажы-латканын бар болган.

Египеттин «Миср» деп информация агентиленин дындагы баугаар алдыга, «мусулман акы-душжалыг чорукту» келжигүнеринин ортуңула тутуп-чоруг-даашкынар чоруп турар. (СЭТА).

Австри солуннар фашистиг шериглерин катан төрүтүндүреринин планнарын дугайында

БЕРЛИН. Австриянын «Дер Абенд» солунунун дындагы билидин турарын баугаар алдыга, «европанын камгалап нитилежилгезин» дугайында керезни дүргөн күштүг болдурарын Боннга корлап турар. Оң дугайын «европа армиязынга» команданыл туруштарга эргин гитлержи офицерлерин болган генералдарнын то-хубладын турары херечиле турар. Чи-жээ, «европанын камгалап нитилежил-гезин» чанында Барын Германиянын шериг төзелекчилеринге шаандагы гитлержи

генерал Брювель, хэрчээл шимченин да-нында Барын Германиянын «чөлөөкчи-лине» — эргин гитлержи генерал Хейлинер, хэрчээланын улуг өфедеринге — эргин гит-лержи генерал Шпеель болган замгаал министрөөвүнуң шериг кидинини начальнигинге — «ингиле» штабын эргин полковник Кильмингер олар томуйлат-тыр-ганнар.

Солунун дындагы гугури-биле алдыга, бо томуйлаткышкынын дөрт хар-ылдазы-биле Боннга америк шериг алчыни келер деп турар. (СЭТА).

Бразилияда байдал

НЬЮ-Йорк. Юнайтед Пресс агентиле-динин корреспондентинин Рио-де-Жаней-ройдагы дындагы турарын баугаар алдыга, Бразилиянын ажыгыч партиязынын национал күсүкөкү партия кел-жигүнеринин Кафе Фильонун чагаана одаутар эзелерин хоругдап турарын чар-лаан.

Ассошиэйтед Пресс агентиленин кор-респондентинин Рио-де-Жанейродагы дындагы турары-биле алдыга, профвеле улуртуучуларынын өттү-нитинин

ажык сөксодынчыгынын кылдыр деп турар

Порто-Алегроза кулушчуларын таяклар хайгымындап турар. Сан-Паулонун ажык-чынар сентябрь 2-де ажык сөксодын-чыгынын кылдыр деп турар.

«Нью-Йорк тайме» солунунуң кор-респондентин Брюкнинг Рио-де-Жанейродан дындагы турарын баугаар алдыга, хаа-чага Бразилияга даштык (толдаргаар-га сонугу-америк) капитал салымшынын мактаар деп оң-биле бөсөдөшкө сан министр Гулян меделген. (СЭТА).

Бразилиянын иштви херектеринге АКШ-тын кижилгезинин дугайын «О популяр» солунун бажып турары

МОНТЕВИДЕО. Бразилияда политиктиг байдалдын чидигеенинге болган чур-тун ишти херектеринге кижилгезинге Бразилиянын «О популяр» солунун редак-циянын чүгүлө АКШ-ты буруудалып турар. Республиканын мурунда турган президентизинге кым удурамын турган болду, олар «Бразилияда даштыкы престилерин хоочун айбичылары болу-рет солун демдеген турар.

айтыртыгы чугаалажып турда, америк ачын албанында Варгасты дүзүр дөш шугузыннын кампанынын чорук-кан кижилерин президент болуп чорту Каттышкан Штаттарын талазында деткичени адыр деп чүвени салгыштыр-кар төлөөг ораалкы президент Кафе Фильонун америк чыккыт албай баугаар аалчыны болуп АКШ-ка баар кылдыр күр-үле департаментинге пат чачылкан эгенин чөгу-биле чалаан» деп солун бажып турар. (СЭТА).

Совет болган румын аар-атлетиктерин эш-хуу ужуражышкыны

БУХАРЕСТ. Совет болган румын спорт-меннерин аразында аар чүве көдүрери-нин талазы-биле улустар аразынын эш-хуу ужуражышкыны Бухарестте бо-луп өрткен.

Маргалада үзүлө советтик спорт мастер Ханушавилин (чартык чык де-лянт) ийн холдоп өрү көдүреринин тала-зы-биле делегейин чаз рекордуң тур-

гускан. Ханушавилин ийн холу-биле 108 килограммы көдүргөн. Мурундагы рекорд баала сонугу. Румын спортмен-нер республиканын II чаз рекордтарын тургускан.

Ужуражышкынын түнөөшкө совет спортсменеринин тилдеген-биле 5:2 санын болуп дозулган. (СЭТА).

Делегейде болуп турар чоруктарнын допчулалы

АКШ-ТЫН ФРАНЦИЯГА ЫЙЫШКЫНЫ

Барын европада алды чурттарнын ми-нистрлерин Брюссель чөвүлө хуралы дозулганынын сөвүлөдө эрген немес Франциянын политиктиг амдырамында Париж керезин худаш алдырчыче француз парламентария абалаар согулга-биле америк найышкынын күштелишкени-биле демделген. Ону чедип алды дөш АКШ-тын чыгырчык бөлүктери «бүгү-ларгаларын херөгел турар» деп «Крисчен Сайенс Монитор» солун айтып турар.

Чыактык болган парламент комиссияларында келжигүнеринде каттышкан хура-лында Брюссель чөвүлө хуралынын түнөөшкенин дугайында илеткеп кылдып турган, Франциянын премьер-министр Мендес-Франстын меделгени болза, париж керезинге француз чыагаларын дугайында айтырчы талазы-биле база ол чыагалар дугайында белги саналар талазы-биле чөвүлө хуралдын киржи-челери дугуралга чедип ал шыдаанар.

Француз чыагалар париж керезинин коо уун өскөртпей, Мендес-Франстын савап турары-биле алдыга, ону француз парламентарийн хей кезинге таарымчалык кылдыр угулдуңу турган билидиги болгай. Илчээлжөк мындыг чыагаларын кирерин керезин күштүг болдуруп бадылаан чурттарга (Бельгия, Голландия, Люсембург, Барын Германия) ону катан көөрүңү болган худаш алдырчы эргөжө чугу-алазы болдур турган ийн. Ол чурттар-нын чыгырчык бөлүктери массанын хөвүн өөрөңн көргөн, керезин катан күштүг болдуруу таарымча чок кылдыр доо-стүт болуу керезин билип турар. Илчээл-жөк олар француз чыагалары-биле чөп-төөшкөн болган париж керезинге чыагалар ону чыага холдоп алганынын болган күштүг болдуңунынын сөвүлө чугаалажып көдүрүнеринге чедирип турар белги «уур саналы» илди үндүргөн-нөр. Бир таз белги саналар француз кү-вөлдөр-биле кырышкан болгонда чөвүлө

хуралдын киржигичлери дугуржуп шыдаанар.

Брюссель чөвүлө хуралынын мынды түнөөшкенин холбаштыр АКШ париж керезин күштүг кылдыр бадылаарчыче алдарбар сорулга-биле Францияга ий-ымшыкыны күштөдирген.

Август 24-те АКШ-тын күрүне секрета-ры Диллес парламта конференциязынга чүве чугаалап турган меделген болза, бир эвес национал хурал «Европанын камгалап нитилежилгезин» тургузары-биле чөптөөшкөн болза, Франция амер-ик дузалакчы абас. Оң-биле кады амер-ик парламта француз парламентарийн шиктиреринге ийымшыкыны болдуручыче угулган алгы-кышкылыг пропозацалыг кампаныны калбарган. Инда океан ил-динин пропозацалары керезин күштүг кылдыр бадылаарында болган барыма герман армияны тургузарынга чөптөө-ржидинен эске алыңу-даа орук Францы-да чок дөзөн бадылаарын яны-бүрү арга-биле орадалжып турар. «Францияга чүлө чыгыш шилин алмышыма» — Европа-нын камгалап нитилежилгезинге катты-жары алы барын талазы чыгыс эвип үзөри артар» деп «Нью-Йорк Таймс» солун бажып турар. Эске талазында, бир эвес «Европанын камгалап нитилежилгезин» дугайында керээ күштүг болбас болза, Барын Германияга «Европа ар-миязынын» иштинден болган контролдан дашкар чепселерин эргени тыштыр деп французтарын коргулуп турар. Бир эвес Франция «Европа армиязын» худаш абас болза, АКШ «Бонну Сонгу-Атланти-ка Эвилелинге килер, оң тускай эрте-нин худаш көөр болган катан чепселерин ала чөптөөшкөн» деп үстүндө айтылган демти-де «Крисчен Сайенс Мо-нитор» солун бажып турар.

Мынды янымыз бадылаалар, илчээл-жөк, Франциянын хей-нитинин чуга-лазы тенншкенин килер дөш болдуңу турар. Барын Германиянын «контроль чокка» болган «Европа армиязынын» иш-тинге контролдар кылдыр чепселгези

боттарынын аразында сарыг четкерден ногаан четкерин алгалары ышкан ша-кымыз алгалды муш-ла-то да көстүп турар. «Европа армиязынын» талаакчы-ларын бадылаалары даштык буржуаз парламтага бөзмө каш катан сойгалы илестирип турган. Чижээ, Барын Гер-маниянын «Европанын камгалап нитиле-жилгезинге» килери герман милитарис-терин бажын эьтендирер деп англи «Дейли Экспресс» солун бажың. Фран-циянын хей-хей буржуаз солунары мын-дыг янымыз бажышпаан, барын герман армияны тургузары Франциянын хама-арышпас болган хостуг чорунга дөрт кы-жакшынын болуу деп демдеген турар.

Оң-биле кады француз улуска болган европа чурттарын эске-даа улустарын-га герман фашист ат-шеригин катан тө-рүтүндүрерин аймык болган Европа-га дайындын одаан тургузары болду-бас орук бар болуп турар. Ол оруту амер-ик пропозацаларын чөптөө оюн эртал турар, мычээлжөк ол орук улам улуг непертөөшкенин чыалап ат турар болган оң талаакчылары соксаал чок өзүп тур-ар. Ол орук болза, Европада коллектив-тиг аймык чок чорукту системанын тур-гузар дугайында совет саналар-ин айтылган. Берлин чөвүлө хуралында Совет Эвилелинин илди үндүргөн Европада коллективтиг аймык чок чорук дугайында нити европа керезинин төвөөшкө, Европа күрүлелерин чөвүлө хуралын чымчылдар саналы кылган совет чыактык июль 24-теги по-тазым, а ол мышкан мынды чөвүлө хура-лы чымчылдар дугайында айтыртыгы ка-ды чугаалажып көөрүн Франциянын, Англиянын болган АКШ-тын чыакарнын санал килерге Совет чыактык август 4-теги меделгени — европа тыпке улустар аразынын душкүрүлүг чоруну кошпады-жөк Совет Эвилелинин ол бүтү күжө-никшикени Европанын болган бүтү де-легейин улустарын деткиченин ап турар. Европанын улустары тайбынын болган хамаарышпас болуу чоруктуң ма-

галдыланын «Европанын камгалап нитиле-жилгезинден» эвес, а коллективтиг аймык чок чоруктуң системанында көрүп турар.

МУРУУ-ЧӨН АЗИЯГА ШЕРИГ БЛОГУНГА УДУР

Сентябрь 6-да Филиппинерин төвү Манильге АКШ-тын, Англиянын, Фран-циянын, Австралиянын, Чыа Зеландиянын, Филиппинерин, Таиландын, Пакистан-нын төзелекчилеринин Муруу-Чөн Азияга шериг блогуң тургузарында хол-башкан чөвүлө хуралын эрттирер баш бурудугар көрдүнгөн. Оң америк инди-страларын бодалы-биле алдыга, ол блок Сонгу-Атлантика блогуңу «чүгөри-биле» тургустунган турар ужуруту.

Муруу-Чөн Азиянын шериг блогуң тургузарынын планын Женева чөвүлө хуралын чымчылдары-биле холбаштыр Инди-Кыдатта дайыннын соксаал дугай мында дугуржулга чедип алдырга илере-тин келгенге дөзөн-на американын илди үндүргөн. Ол планын боттадырарын орадалышпаан, АКШ Муруу-Чөн Азия-га улустар аразынын душкүрүлүг чорун камгалап артырамын кылдын турар. Оң-биле кады америк пропозацалар бот-тарынын агрессия бодалырында «камгалап келчелер дээр янымыз чы-гырчышкынынын кылары бар-ла-паз-биле» кызылдын турарлар Ол согулга-биле ылангы, Муруу-Чөн Азиянын шериг блогуң олар «коммунизм-нин агрессиязынга» улур чөлөннш кыл-дыр чарлап турар.

Америк пропозацаларын ол өзүлөрүн, илчээлжөк, ак келжигүнер-биле даарыган. Төлөвир турар блокка килерин АКШ-тын орадалжып турган Индия, Индонезия, Бирма болган эске-даа азый чурттар АКШ-тың агрессия планнарына киржиринден шиктирерин ойталаан тур-да, Азияга «коллективтиг аймык чок чорук» деп өзүлөр дугайында кадык чуга-ла болуу боор? Ол-аз чурттар «комму-низмдин кызынынын» дугайында ме-гелдарга илестерин турарын каш-лаа-катан боттары-да оназал демдеген тур-да, азый чурттарын «коммунизмге ууур» кадык камгаламын дугайын чу-

гулап болуу боор? Каттышкан Штаттар-нын планын турары блокуң характери-ни болган согуларын дугайында даштык парламтага кырген меделер бол-за, муруу-Чөн Азиянын шериг блогу Азияда национал хостаалгалыг шимчөө-шкенин бадылаан болган чаз агрессия дайыннын оодөзөктеринге тургустуну тур-дар дөзөңгө чыгынын артырамын турар.

Тайбынын ийи-биле күзөп турар азый улустар Муруу-Чөн Азиянын шер-иг блогуңа удурамын турар фашт чо-гуу-на оң-биле тайдырматынар. Преми-ер-министр Неру улус палаатынга өдү-кү чугаасынга мычээр меделген, чү-дөөргө, Индия Маниль чөвүлө хуралын, киржиринден ойталаан, чүгө дөзөгө, ол чөвүлө хурал «Индий-Кыдатта таарышты-рылганын түнөөшкө азыггыттан этеж-ке